

CONTRIBUȚII LA ISTORICUL OLĂRITULUI VILCEAN

Silvia ZDERCIUC, Mioara NETCU

Cunoștințele noastre cu privire la meșteșugul olăritului vilcean se rezumau, pînă nu de mult, la ceramica de Hurez, tratată pe larg atît în lucrările de strictă specialitate, cît și în reviste și ziare de largă popularitate.

În ultima vreme cunoștințele noastre despre ceramica din acest colț de țară s-au îmbogățit prin prezentarea unor noi centre, cum sînt de exemplu: Vlădești, Buda, Slătioara, Dăești, Lungești etc., altădată doar amintite, ceea ce era cu totul insuficient pentru a avea o oglindă fidelă a dezvoltării olăritului pe teritoriul județului Vilcea.

În acest sens o contribuție de seamă au adus-o cercetările de teren efectuate de către Muzeul de artă populară al R. S. România. Completate cu aprofundarea unor informații bibliografice și arhivistice mai vechi, aceste cercetări ne-au dat posibilitatea unei lărgiri substanțiale a cunoștințelor noastre privind ceramica vilceană.

Proiectînd pe hartă localitățile în care a fost semnalată practicarea olăritului, reiese că ele se găsesc înșirate, în marea lor majoritate, pe văle rîurilor principale, care brăzdează țînutul, și a afluenților acestora.

Pornind de la aceste sugestii pe care ni le oferă harta, vom prezenta centrele de ceramică vilceană grupate după acest criteriu geografic, cu includerea și a localităților mai puțin cunoscute, dar a căror pondere nu este sau nu a fost deloc neglijabilă în producția ceramicii din această zonă.

Precizăm dintru început că nu avem intenția să prezentăm producția de ceramică vilceană pe categorii de vase, cu tehnicile lor de modelare și ornamenteare sau după destinația lor. Articolul nostru, care constituie doar o introducere la o lucrare de mai mari proporții privind ceramica de pe teritoriul județului Vilcea, își propune o sarcină mai modestă, aceea de a înregistra toate localitățile în care, conform cercetărilor noastre directe sau pe baza informațiilor bibliografice, meșteșugul s-a practicat sau se mai practică încă. În felul acesta, imaginea noastră despre răpsîndirea olăritului vilcean va deveni mai cuprinzătoare și prin aceasta mai reală.

Sălătruceul, situat pe Valea Sălătruceului, prezintă înrudiri vădite cu ceramica de Curtea de Argeș¹. Meșterii olari de la Sălătruceul sînt azi cunoscuți prin bienalele de artă populară.

Apropiate de acest centru amintim alte trei localități, tot pe aceeași vale, în care este semnalată practicarea olăritului în trecut: *Găujani*², *Boișoara* și *Tițești*³.

În comuna *Nicolae Bălcescu*, pe valea Topologului, se cunosc olari care nu mai practică azi meșteșugul, dar produsele lor au intrat în parte în patrimoniul muzeului memorial din localitate⁴.

Pe Valea Oltului, cel mai important rîu ce străbate jud. Vilcea, se află următoarele centre de ceramică:

¹ S. Zderciuc, cercetări 1969.

² C. Bucur, *Meșteșugul olăritului în Dumbrava Sibiului*, Cibinium, 1965/1967.

³ Cercetări în cadrul cursurilor de muzeografie-etnografie organizate de C. R. C. A. în 1968.

⁴ Cercetări privind olăritul din această localitate au fost efectuate în 1970 de către Mircea Sfîrlea (actualmente la Muzeul de istorie al R. S. România).

Râmnicu Vilcea, vechi târg și oraș domnesc, atestat documentar din timpul lui Mircea cel Bătrîn⁵, este și cel mai vechi centru de olărit vilcean, menționat în documente încă din secolul al XVII-lea⁶. La începutul secolului al XX-lea, un reprezentant al olarilor locali, Dumitru Orșa, participă la concursul din 1908 cu 20 de obiecte, printre care predomină străchinile⁷. Producția actuală a ceramicii la Râmnicu Vilcea este restrânsă.

Celelalte două centre de olărit situate pe valea Oltului, *Călimănești*⁸ și *Drăgășani*⁹ au avut o importanță redusă.

Pe Valea Olăneștilor întâlnim două centre de olărit mai importante :

*Buda*¹⁰, cătun al Ocnelor Mari, este unul din vechile centre de ceramică nesmălțuită înrudită de aproape cu ceramica de Vlădești, și este încă activ.

*Vlădești*¹¹, centru care produce deosebi ceramică nesmălțuită și se bucură de o largă popularitate. Este prezent astăzi la toate biennalele de artă populară. Produsele actuale ale acestui centru prezintă similitudini notabile sub raportul formelor și ornamenticii cu piesele expuse la concursul din 1908.

Alte centre de importanță mai redusă au fost : *Dobriceni*¹², *Vlăduțeni*¹³, *Ocnile Mari*¹⁴ și *Păușești Măglași*¹⁵. Datele bibliografice au fost verificate și confirmate prin cercetări directe, cu care prilej am putut nota nume de olari, ca de exemplu Hristea Olariu din Păușești Măglași, și am descoperit obiecte datate. Producția acestui ultim centru este înrudită cu cea de la Buda și Vlădești.

Pe Valea Govorei sînt menționate două centre : *Tilireciu*¹⁶ și *Govora*¹⁷, iar pe Valea Bistriței oltene *Erlenești*¹⁸, centre a căror activitate a încetat.

Pe Valea Luncavățului sînt situate : *Hurezu*, cel mai puternic centru vilcean de ceramică, prezent la toate expozițiile de artă populară românească, premiat la biennalele de artă populară, bucurîndu-se, în același timp, de un nume de prestigiu în ceea ce privește valoarea artistică și pe plan internațional.

Sînt menționați aici în 1900¹⁹ 8 olari, iar în 1938, 30 olari avînd 10 cuptoare²⁰.

Ceramica de Hurezu a fost apreciată încă de la primul concurs de olărie pe țară, cînd olarii din acest centru cîștigă următoarele premii : premiul I – Ion Țambrea ; premiul II – Constantin Stanciu Pușoiu²¹.

La cel de-al II-lea concurs de olari pe țară în 1910, obțin alte două premii : premiul I – Florea Iorga ; premiul II – Constantin Stanciu Pușoiu²².

În vecinătatea Hurezului amintim localitatea *Rîmești*, așezată pe Valea Luncăviciorului, menționată într-o serie de lucrări de specialitate din anii 1938–1965.

Un important centru de ceramică roșie nesmălțuită este *Dăești*, unde lucrau în 1938, 75 olari²³. Este unul din centrele vilcene cu cea mai mare arie de desfacere. Printre târgurile mai importante în care olarii din Dăești își desfac produsele amintim : Slatina, Tr. Severin, Calafat, Corabia, Zimnicea etc.

Lîngă Dăești se află *Șirineasa*²⁴, ultimul centru, azi dispărut, de pe Valea Luncavățului.

Valea Oltășului intră în istoria ceramicii vilcene prin două localități : *Bărbătești*²⁵ și *Surpatele*²⁶ (azi inactice).

Pe valea rîului Mamul, în partea sudică a județului, se află centrele : *Stănești*, *Ștefănești*, *Fumureni*²⁷, a căror producție a încetat, și *Lungești*, ce-și continuă activitatea producînd cu precădere ceramică nesmălțuită.

⁵ V. Cucu, M. Stefan, *Ghid atlas al monumentelor istorice*, București, 1970, pag. 188.

⁶ St. Olteanu și C. Serban, *Mestesugurile din Țara Românească în evul mediu*, Editura Academiei R. S. R., București, 1966, p. 201.

⁷ Muzeul de artă populară al R. S. R., dosar 6/1, volumul II fila 12. (Concurs – 1908).

⁸ Menționat în „Marele dicționar geografic al României”, vol. II, 1899, pag. 260.

⁹ *Drăgășani* – este menționat de N. Dunăre în studiul *Răspîndirea satelor specializate în mestesuguri populare*, Cluj-Napoca 1965/1967. Tov. Ida Ioan, de la Direcția de artă populară din UCECOM, ne informează că olarii din *Drăgășani* lucrează în prezent la Cooperativa mestesugărească din Curtea de Argeș.

¹⁰ „Marele dicționar geografic al României” vol. II, 1899, pag. 38.

¹¹ Constantin I. Niță Morariu din Vlădești obține premiul II în valoare de 50 lei. M. A. P. dosar 6/1, vol. II, fila 12.

¹² „Marele dicționar geografic al României”, vol. III, pag. 149 menționează în anul 1900 doi olari.

¹³ S. Zierciuc și M. Neteu, cercetări 1970.

¹⁴ Prefectura Județ. Vilcea, dosar 55/1908.

¹⁵ „Marele dicționar geografic al României”, vol. IV, 1901, pag. 665 și cercetări S. Zierciuc, M. Neteu, 1970.

¹⁶ „Dicționarul geografic al Județ. Vilcea”, 1893, pag. 441.

¹⁷ „Marele dicționar geografic al României”, vol. III 1900 pag. 617.

¹⁸ „Marele dicționar geografic al României”, vol. III, 1900, pag. 423 menționează la Frîncești 3 olari.

¹⁹ „Marele dicționar geografic al României”, vol. III, 1900, p. 731.

²⁰ B. Sălineanu, *Ceramica românească*, București 1938.

²¹ Muzeul de artă populară (Ziarul „Universul”, dosar 6/910 – 911, fila 156, 1908).

²² Muzeul de artă populară (Ziarul „Universul”, dosar 6/910 – 911, fila 156, 1908).

²³ B. Sălineanu, *Ceramica românească*, București, 1938.

²⁴ „Marele dicționar geografic al României”, vol. V, 1902, pag. 520.

²⁵ „Marele dicționar geografic al României” menționează la Bărbătești, 6 olari la 1898 (vol. I, pag. 324).

²⁶ „Marele dicționar geografic al României” menționează la Surpatele un olar în 1902.

²⁷ și Stănești și Fumureni – Muzeul de artă populară (dosar 6/1, vol. II, fila 17, 1908).

b) Ștefănești – cercetări de teren, S. Zierciuc 1969.

Alături de cei din Ștefănești și Fumurenii, olarii din Lungești participă la expoziția-concurs din 1908²⁸. Centrul Lungești intră în categoria centrelor de olărie vîlceană care-și desfac produsele și pe teritoriul județului Olț

Grupul de localități cel mai numeros cu centre de ceramică vîlceană este cel situat pe Valea Oltețului, centre așezate, în bună parte, în jurul Zătrenilor. Astăzi meșteșugul se mai practică doar la Zătreni.

Pentru Zătreni deținem informații și mențiuni bibliografice care semnalează practica meșteșugului în :

*Bălcești*²⁹, unde producția de ceramică populară este în plină înflorire la începutul acestui secol. Acest fapt este confirmat prin participarea unui olar la concursul din 1908³⁰ și prin existența mai multor familii care practicau acest meșteșug. De asemenea sînt cunoscute în tradiția locală numele unor negustori care se ocupau cu desfacerea olăriei din Bălcești³¹

Făurești, centru ale cărui produse erau desfăcute cu mult dincolo de granițele județului, ajungînd pînă la Slatina și Craiova³².

Oltețu, așezat între Cerna și Olteț. Localnicii se consideră că aparțin de Valea Oltețului Este locul de baștină al multor olari de la Pietroasa³³.

Gornești, situat pe malul drept al Oltețului, centru de ceramică nesmălțuită, care participă cu doi olari la concursul de olărie din 1908³⁴

Locusteni, situat în imediata apropiere a Zătrenilor. Olarul Tănase D. este menționat ca participant la expoziția generală din 1906, organizată pe Cîmpia Filaret din București³⁵.

Cel mai puternic centru de pe sectorul vîlcean al Văii Oltețului este *Zătreni*, centru de ceramică roșie, nesmălțuită și smălțuită menționat încă din 1893 în „Dicționarul geografic al județului Vlcea” și deținător al unui premiu II la concursul de olărie din 1908³⁶. Activitatea acestui puternic centru este continuată astăzi de către un singur olar.

Produsele ceramice dintr-o serie de așezări aparținătoare de centrul Zătreni, ca *Butanu*, *Mănica* *Contea* și *Benești* au o valoare strict documentară.

Seria centrelor de ceramică de pe Valea Oltețului se încheie cu localitățile *Gănești* și *Laloșul*³⁷. Existența olarilor din Gănești ne este confirmată de Marele dicționar geografic al României³⁸, precum și de o reclamție a olarilor din Locusteni și Gănești³⁹, din care reiese că olarii de aici lucrează olărie rudimentară în timpul iernii, nu au ateliere, nici calfe, nici ucenici.

²⁸ Muzeul de artă populară (dosar I/1, vol. II, 1908).

²⁹ „Marele dicționar geografic al României”, vol. I, 1898, pag. 292.

³⁰ „Olarii este prezent la concursul de olărie din 1908 cu 4 obiecte (M. A. P. dosar 6/1, vol. II, 1908).

³¹ Cercetări 8. Zderciuc 1970. Informator Ionescu Gogu 94 ani.

³² „Marele dicționar geografic al României”, vol. III, 1900, pag. 347.

³³ Informator Dumitru Olariu, Pietroasa, 70 ani.

³⁴ Muzeul de artă populară (dosar 6/1, vol. II, fila 12, 1908).

³⁵ Expozițiunea Generală Română, 1906, București, pag. 153.

³⁶ Muzeul de artă populară (dosar 6/1, vol. II – concurs olărie 1908, fila 9) și cercetări teren S. Zderciuc, 1969.

³⁷ Cercetări 8. Zderciuc, 1969.

³⁸ „Marele dicționar geografic al României”, vol. IV, 1901, pag. 133 menționează 2 olari.

³⁹ „Marele dicționar geografic al României”, vol. III, 1900 pag. 485 menționează 8 olari.

Castron – centrul Rm. Vlcea – Valea Oltețului (în col. Muz. de artă pop. al R. S. România)

Strachină – centrul Zătreni – Valea Oltețului (în col. Muz. de artă pop. al R. S. România)

Iutoias – centrul Vildrești – valea Olănești (col. Muz. de artă
op. al R. S. România)
Telor – centrul Gorunesti – Valea Oltețului (col. Muz. de artă
op. al R. S. România) (foto El. Zlatea)

Doă sînt centrele de ceramică mai importante de pe Valea Cernei oltene : *Pietroasa* și *Slătioara*, *Fometești*⁴⁰, *Recea*⁴¹ și *Băteșani*⁴² le completează doar din punct de vedere documentar.

*Pietroasa*⁴³, centru care produce azi ceramică roșie nesmălțuită, participă la concursul din 1908 cu o piesă de ceramică smălțuită. Localitatea face parte din categoria centrelor de ceramică care-și desfac produsele atît la tirgurile locale, cit și în satele din jurul Craiovei și cîmpia Caracalului.

Slătioara produce cu precădere ceramică nesmălțuită⁴⁴. Centrul este menționat încă din 1893 în „Dicționarul geografic al județului Vilcea” și participă cu un important grup de olari la concursul din 1908. Produsele ceramicii de *Slătioara* se pot întîlni pe o arie vastă, care se întinde pînă în județul Mehedinți.

Succinta prezentare a centrelor de ceramică vilceană bazată pe cercetări directe, mențiuni bibliografice și pe unele informații ce vor mai trebui confruntate, constituie, îndeosebi, o lucrare de inventariere și sistematizare, o etapă inevitabilă dacă vrem să dobîndim o imagine cit mai aproape de cea reală în legătură cu bogăția, diversitatea și originalitatea ceramicii populare românești.

⁴⁰ Fometești, cunoscut prin participarea a 3 olari la concursul de olărie din 1908 (M. A. P. dosar 1908, vol. 2, fila 12 și Prefectura Jud. Vilcea dosar 55/1908).

⁴¹ Recea, menționat în „Marele dicționar geografic al României”, vol. V, I, 1902, pag. 22.

⁴² Băteșani, menționat în „Marele dicționar geografic al României”, vol. I, 1895, pag. 315.

⁴³ *Pietroasa*, menționată în „Marele dicționar geografic al României”, vol. IV, 1901, pag. 713. La concursul de olărie din 1908, Ștefan Olariu participă cu mai multe obiecte.

⁴⁴ Cercetări de teren S. Zderciuc 1969.